

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Bedae expositio in epistolas in Iacobi, Petri, Iohannis et Iudae - Cod. Aug. perg. 122

Beda <Venerabilis>

[Reichenau ?], [10. Jahrh.]

Expositio in epistolam Iacobi

[urn:nbn:de:bsz:31-61987](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-61987)

n

Jacob; petrus iohannis iudas. septem epistolas ediderunt. quas ecclesiastica con-
 suscudo catholica. idē uniuersalis cognominat. In quib; ideo prima epistola
 iacobi ponitur. quam uis in catalogo apostolorum. priores solent numerari petrus &
 iohannes. qui et ipse hierosolymorum regendam ecclesiam suscepit; unde fons &
 origo; ^{euang} gēlīe p̄dicationis incipiens. per orbem diffusa ē uniuersum; cuius eache-
 dria dignitatem. & iam paulus apostolus. in eonominando uenerans ait; iacob; cephas.
 & iohannes. qui uidebantur columnae esse; uel certe quia ipse duodecim trib; israhel.
 quae primae crediderunt. suā epistolam misit. Merito haec prima poni debuit.
 merito petri secunda. quia ipse electus aduenit qui gēdēdicantur profelcti. hoc eis scripsit.
 quid e gentilitate ad iudaismum. de iudaismo ad electionis euangelicae gratiam con-
 uersi sunt. merito iohannis epistolae. tertio loco sunt positae. quia hic scripsit
 ipse qui de gentib; credider. cum nee natura nec professione iudei & factus fuit.
 Deniq; multa scriptorum ecclesiasticorum. in quib; sc̄i achanasius. alexandrinus p̄sul eccle-
 siae. primā eius epistolam. ad parthos scriptam esse testantur; merito iudae ultima ē
 posita. quia quamuis & ipse magnus. trib; tamen precedentib; apostolis minor est;
 uel quia iacobi prima scripta ē epistola. deinde petri postea iohannis. ideo nunc
 usq; ordinem quo scriptae sunt retinent. ^{tricesimo} Constat enim. quia beatus iacobus xxx
 post passionem dñi anno. suum consummauit martyrium. petrus. trigesimo octauo.
 hoc est ultimo anno aeternis passus ē. & ipse in secunda sua scripsit epistola. certus si
 quod uelax sit depositio tabernaculimet. secundū quod & dñs n̄r ih̄s xp̄s. signifi-
 cauit mihi per reuelationem; Unde patet. quia imminente passione hanc scripsit
 epistolam. cum ante multo iacob; migrauerit ad dñm; neq; enim epistolae eius.
 conueniebat ab inuicem separari. quas eisdem scripsit ecclesus; Porro.
 iohannes. multo post tempore suas epistolas. simul & euangelium scripsit. quando
 post occisionem domitiani. reuersus de exilio. turbacionem se p̄p̄t hereticos subsente
 reperit ecclesiam. quos in suis epistolis percutiens. sepe cognominat anti-
 christos. **EXPLICIT TRACTATIO; INCLIPIT EPISTOLA EXPOST**

Jacob; dñi & dñi n̄r ih̄s xp̄i seruus. duodecim tribubus quib; in dispersione salute.
 Dixit de hoc iacobo apostolus paulus. iacob; cephas. iohannes. qui uidebantur
 columnae esse. doctras dederunt mihi & bar^{na}. bae societatis. ut nos in gentib;
 lib mon augie maioris.

illi autem in circumcissione; Quia ergo in circumcissione ordinatus
erat apostolus: curauit eos qui in circumcissione erant. sicut presentes conlo-
quendo docere. sic & absentes per epistolam consolari. instruere. incre-
pare. corrigere; Duo decem inquit tribub; quos in dispersione; Legimus
occiso iudeis beato stephano. quia facta est in illa die persecutio magna. in ecclesia
quae erat hierosolymis. & omnes dispersi sunt per regiones iudeae. & sarrari et.
praeter apostolos. his ergo dispersis qui persecutionem passi sunt propter iustiam.
mittat epistola; nec solum his. uerum & iam illis. qui per cepta fide xpi. nec dum ope-
rib; perfecti esse curabant. sicut sequentia epistola testantur; nec non & eis. qui
& iam fidei & ortes durabant; Quin & ipsam incidentibus. quantum ualuerunt ^{ere} persequi
ac perurbant; ^{ere} studebant; Quia tamen omnes in dispersione fuerunt uariis
casibus. patri profugi. & innumens caedibus. mortibusq; . atq; erumnis. ubicumq; erant
ab hostibus. pressi. sicut historia ecclesiastica sufficienter & ponit;
sed & in actibus apostolorum. legimus eos tempore domini cae passionis. longe lateq;
iam fuisse dispersos. dicit enim lucas; Erant autem in hierosolymis habitatores iudei.
uiri religiosi. & omni natione quae sub celo est; quarum & iam nationum. plurimae
nominatim & primuntur. cum sub inferatur; parthi & medi. & elamitae. & qui ha-
bitant mesopotamiam. & caetera; Itaq; iustos hortatur. ne in temptationibus. defici-
ant; peccantes castigat. & ammonet. ut a peccatis se contineant. & uirtutibus. pro-
ficiant. ne in fructuosum sibi. ^{immo} & iam damnabile. qd fidei sacramenta per se ipse
reddatur; Incredulos ammonet. ut penitentiam de necessitate saluatoris. caeterisq; qui-
bus implicabantur sceleribus. gerant. antequam eos ultio celestis. uel inuisibiliter
uel & iam uisibiliter intruens percellat; Omne gaudium & iustitiam fructus mei.
cum in temptationes uarias incidertis; A perfectioribus inchoat uerbum. ut per
ordinem perueniat ad eos. quos imperfectos esse uidebat. corrigendos. atq;
ad perfectionis culmen erigendos; & notandum. quod non ait simpliciter
gaudete. uel gaudium & iustitiam; sed omnes inquit gaudium & iustitiam cum in temptationes uarias incidertis
Omne gaudium dignum arbitramini. si uos propter fidem xpi. temptationes susti-
nere contingat; haec est gratia si propter conscientiam dei. sustinetis quis patiens

in uisite. ut p[er] d[omi]n[u]m ait; sicut co[m]m[un]is apostolus eius paulus; Non sunt condigne passiones
huius temporis. ad futuram gloria[m] qua[m] reuelabitur in nobis; & apostoli omnes
ibidem gaudentes a conspectu concilii. qm digni habitusunt. p[ro] nomine ihu contumeliam pati;

Non igitur con[tra]stari debemus. ^{si temptati.} sed si temptationib[us] superati
fuerimus; Sciens. quod probatio fidei u[er]ae patientia[m] operatur; Ideo inquit ad
uersus tempta[m]ini ut uir u[er]am patientia[m] discatis & p[er] hanc ostendetis possitis ac p[ro]p[ri]e
bata quid fir[m]am fidem future retributionis in cor de gestis; Neq[ue] huic loco con
trarium putate debet. sed potius consonum intellegi quod paulus ait. Sciens quod
tribulatio patientiam operatur. patientia aut[em] probationem; Patientia aut[em] pro
bationem operatur. quia cuius patientia uincit non potest ille perfectus esse probat.

Quod hic quoq[ue] subsequenter docetur cum dicitur. Patientia aut[em] opp[ro]brii fecum habet
& rursum. Probatio fidei patientiam operatur. quia illa ratio fiet fideles.
^{per patientiam & certum:} ut p[er] hanc fides eorum quam sit perfecta probetur

Siquis aut[em] u[er]m indiget sapientia postulat ad o[mn]ia ^{affluere} quod d[omi]n[u]s omnib[us] non improperat &
dabitur ei; Omnis quidem sapientia salutaris ad no[m]i[n]e[m] postolanda est. quia sicut uir
sapient[er] ^{ait.} Omnis sapientia ad no[m]i[n]e[m] est. & cum illo fuit semp[er]; Neq[ue] aliquis per liberum
arbitrium sine adiutorio gratiae diuinae quamuis pelagianum multum contendat. intel
legere ac sapere ualeat. sed hic specialiter de illa sapientia dicitur d[omi]n[u]s. qua nos in tempta
tionib[us] uiri necesse est. si quis inquit u[er]m non potest intellegere utilitatem tempta
tionum. quae fidelib[us] probandis cursu[m] eueniant. postulat ad o[mn]ia tribui sibi sensum quo
discoscere ualeat. quanta p[ro]dicare pater castigat filios. quos gl[ori]a hereditate dignos
efficit carat. & con sulcat. qui dat omnib[us] affluenter. ne quis in deli[ct]is suis
consciuis fragilitatis. accipere p[ro]p[ri]e[m] posse diffidet. sed potius quisq[ue] recoleat
quia desiderium pauperum exaudiuit d[omi]n[u]s. & sicut idem alibi dicit. benedixit omnes
timentes se d[omi]n[u]s pusillis cum maiorib[us]; Verum qui multa multa p[ro]p[ri]e ad no[m]i[n]e[m] qui tamen
accipere non merentur. ad dicit qualiter p[ro]p[ri]e debeant. si imp[er]at & desiderant.

Postulo aut[em] in fide nihil hesitans; hoc est talem se exhibeat bene uiuendo. quid dignus
sit exaudiri dum postulat; Qui enim meminit sed n[on] optemp[er]asse p[re]ceptis.
merito de sp[er]e d[omi]n[u]m suis intendet p[re]cib[us]; Scriptum e[st] enim; quid d[omi]n[u]s
aut[em] suam ne audiat legem oratio eius erit & execrabilis;

Qui enim ^hesitat ⁱⁿ simili e fluctu maris qui uento mouetur & circumfero.
Quomodo enim se conscientia peccati. ^hesitat de deceptione premiorum celestium.
facile ad impulsu temptationum. ^hesitat de fideli deserto. qui in tranquillitate
seruare uidebatur. & libitum hostis inuisibilis. quasi ad flatum uenti perduer
se sanctorum irripatur erroribus; ^Uir duplex animo. inconstans in omnibus; uisus
in omnibus; aut in aduersis & prosperis dicit; ^Uir aut duplex e animo. qui
ad precandum dominum genua flectit. uoces precesque emittit. & tamen accu
sationis conscientia impeditur posse diffidit; ^Uir est duplex animo.
qui & hic uult gaudere cum seculo. & illic regnare cum deo; Item uir duplex e
uimo qui in bonis quaerit. non retributio nemini uis. sed & ceteris fauorem
querit; Unde bene per quendam dicitur sapientem; ut peccatori. terram ingredi
duabus; uis; duabus; quippe uis peccator terram ingreditur. quando & dei est. quod
opere & hinc & mundi. quod per cogitationem querit; Omnes aut isti in
constantes sunt. in omnibus; uis uis. quia. facillime & aduersis seculi de
speris ^{pro} inueniuntur. ut aduersitas uia aduertant; ^Gloriatur aut frater humilis.
in exaltatione; ^Ideo inquit omne gaudium uos & iustitiam oportet. cum in tempta
tiones uarias incidere. quia omnis qui aduersa humiliter pro domino suffert.
sublimiter ab illo regni premiapercipiet; ^Diuers aut in humilitate sua. subauditur
a superioribus. gloriatur. quod per inuisionem qua regis hironia uocatur. dicitur esse.
constat; Ita inquit gloriam suam qua deducit superbit & pauperem respicit. aut & uia
opprimit. finienda esse meminerit. ut humiliatus in se humperat. cum purpura
in illo diuites. qui lazarus dispexit egentem; ^Qui sicut flos foeni transibit;
Flos foeni & odoratum delectat & uisum. sed citissime gratiam suam uenit
& sua uirtutis amittit; ideoque huic rectissime presentis impiorum felicitas assimilatur.
qua eductur na esse nullatenus ualere; ^Cortus e enim sol cum ardore. & uisum
foenum. & flos eius decidit; ^Ardorem solis sententiam dicit districti iudicis. qua
reproborum decor temporalis. in fine consumitur; ^Florent aut & electi. non
tamen ut foenum. ^Iustus enim ut palmas florebit. florent iniusti temporaliter
quoniam tamquam foenum uelociter asscent. & sicut ^holera ^herbarum cito cadent;
florent iusti tamquam arbores. quia flos eorum id est spes certissima eorum

fructum spectat p onnem; Radix quoq; idē caritas eorum fixa & immobilis pmanē; hinc & enim uir sapiens ait; Ego quasi uitis fructificauit suauitate n odoris. & flores mei. K.

Deniq; naboth uir iustus morim aluit. quam uineam patrum suorum. in hortum holerum transferri; Uineam quippe patrum. in hortum holerum transmutate fortia uirtutū opera. quae & patrum doctri. naper cepimus. fragili utriusque delectamenta mutare.

Iusta aut animam. quantē restri ^{bona} a pro celestib; elige m alunt.

unde benedictis p allitur; Quia erunt tanquā ^{ligu} quod plantatum ē secus decur sus aquarum. quod fructum suum dabit in tempore suo. & cetera. At quid iniusti; & decor inquit uultus eius deperit. Ita & diues in itinib; suis marcescit; Non omnem diuitem dicit. sed eum qui confidit in certo diuitiarū; Quenim frater humili di uitem e contrario opposuit. ostendit sed illo diuitē loqui qui humilis non ē; Nam Abraham cum esset diues in mundo. pauper tamen post mortem suos suscepit in simu diuitem reliquit in poenis; sed non ideo diuitem reliquit. quia diues erat quod & ipse fuerat. sed quia miserior & humilis quod ipse fuerat esse dispōerat;

Et contra. non ideo lazarus suscepit quia pauper erat. quod ipse non fuerat. sed quia humilis & innocens. quod ipse fuerat esse curauit; Talis ergo diues. hoc ē supb; & impius. terrena gaudia celestib; anteponens. in itinib; suis marcescit. hoc est in acib; suis peribit iniquis. qui iter dñi rectum in gredi neglexit; Sed cū ille ut foenum ante ortum solis decidit. iustus e contra. ut arbor fructifera & eiusdem solis ardorem. id est se. ueritatem iudicis integer suffert. & in sup bonorum fructus operum pro quib; imppetuū remunētur ad fert; Unde recte subiungitur. Beatus uir qui suffer temptationem qm̄ cum probatus fuerit accipit coronam uitae quam p̄misit dñs diligentib; se; huic simile est illud in apocalypsi; Esto fidelis usq; ad mortem & dabo tibi coronam uitae. quam p̄misit sit dñs inquit diligentib; se. A per te ammonens quia tanto amplius grauetur in temptationib; oportet. quanto clar & dñis quos diligit. maior sepe tempta tionum pondus imponet; Ut scilicet p̄ temptationum & erituum probentur in fide perfecti; Cum aut probati sint ueraciter esse fideles. hoc ē perfecti & integri in nullo deficientes. iure accipiunt promissam uitae & etne coronam;

Nemo cum temptatur dicat qm̄ ad temptat; haec tēus ^{de} temptationib; quas p̄mittente

quo exterior probandi gratia perpetimur disputauit. Nunc incipit agere de illis. quas in
terius instigante diabolo. uel & iam naturae ^{no} fragilitate suadente toleramus; Ubipri
ma illorum destruit errorem. qui sicut bonas cogitationes ad nos constat inspirari.
ita & iam malis ipsi instigante putant nra in mente generari; Nemo ergo cum temptat
dicat qm ad temptor; illa uideli cō temptatione. qua diues incidens in tinentib. suis
marcescit; id est ^{nemo} cum rapinam. fur tum. falsum testimonium. homicidium. stuprum. ut
cetera huiusmodi commiserit dicat. qm ^{do} cogente necesse habuit hospitat. ideo nullatenus
horum effectum de dinate potuerit; Ds enim in temptator maloru ē. subauditur. tempta
mentor um; Ipse enim temptat. ea uideli cō temptatione. qua decipit miseris. ut peccet;
Duplex enim genus temptationis; unum quod decipit aliud quod probat; secundum
hoc quod decipit. ds neminem temptat; Secundum illud quod probat. ds temptauit abrahā.
de quo & profeta posculet. proba uedne & temptame; Unus quisque autē temptatur a con
cupiscentia sua. abstractus & inlectus. & cetera. Abstractus a recto itinere. & inlectus ⁱⁿ malū.
De hoc uersu hieronimus contra iouinianum sic ait; sicut in bonis inquit operib; pfector
est ds; non enim uolentis neq; currentis. sed ds miseris & adiuuantis. ut peruenire
ualeamus ad cal. cem. sicut malis. atq; peccatis. semina ^{nra} Nam sunt in certiu a perfectio
diaboli; Cum uiderit nos sup fundamentum xpi. foenum. ligna. stipulam. super po
nit incendium; Edificemus aurum. argentum. lapides preciosos. & temptatē non
audebit. quam quā in hoc non sit certa & securā possessio;
Sed & quippe leo in insidiis ^{con} in occultis ut interficiat innocentem. & uasa
figuli probat fornax. homines aut iustos temptatio tribulationis; Dehinc cōcupis
centia cum cooperit. parit peccatum. peccatum uero. cum consummatū fuerit. gene
rat mortem; Trib; modis temptatio agitur. suggestione. delectatione. consensu;
Suggestione hostis. delectatione ut & iam consensu nrae fragilitatis; Quod si hoste
suggestione delectat. aut ^{con} consensu peccate nolimus. temptatio ipsa nobis ad uic
toriam puenit. qua coronam uitae mereamur. accipere; Si uero ad hostis suggestionē
paulatim a recta intentione abstrahit. & in uitium incipimus inlici. delectando quidem
offendimus. sed necdum lapsi sumus in ⁱⁿ mortem; At si delectationem concepti in cor. de facinorosi
partis psequatur actionis. nobis iam mortis reus uictor hostis accedit.
quod ut astruimus & exemplis. Temptatus ē ioseph uerbis dominae. sed quia concupit

centiam libidinis non habuit. suggestione ⁱⁿ tentatum. non & iam delectatione.
uel consensu temptari potuit. ideo uictor euasit. Temptatus e dauid uis uxoris
alienae. & quia necdum carnis appetitum uicerat. a concupiscentia sua abstrac-
tus & inlectus e. atq. ubi conceptum scelus pfect. reatum mortis & iam proprio ore
iudicatus incidit. quam tamen poenitendo euasit. Temptatus e iudas p filiar gria.
& quia erat auarus. ab ipsa ^{scilicet} concupiscentia abstractus & inlectus. cedit in certum
consentiendo decidit. temptatus iob multipliciter. ^{sed} quia nec possessiones nec salu-
tem corporis diuino amori proposuerat. temptari quidem suggestione hostili
potuit. sed consentit uel delectatus nullatenus ualebat. Quod ego dicitur.
quia peccatum cum consummatum fuerit generat mortem. Respicit e contra-
rio ad hoc quod supradictum e. de eo qui suffert temptationem. qui ac improba-
tus fuerit accipit coronam uitae. Sicut enim ille qui temptatus superat premia
uitae. ita mirum qui concupiscentiis suis inlectus. temptatione superat
merito ruinam mortis incurrit. Nolite tamen errare fratres mei dilectissimi;
Uidelicet estimando quod temptamenta uiciorum actio sumant origine. quam-
uis sciamus. nonnullos & gentibus meritis praecedentium criminum. in alia
rursus seclera iusto districti iudicis corrumpere permissis. unde est illud apos-
toli. & sicut non probauer habet sed in innocentia. tradidit eos in improbum
sensum. ut facerent. quae non conueniunt. repletos omni iniquitate.
Omne datum ^{obtinu} & omne donum per factum desumunt. descendens a parte
luminum. Postquam docuit uirtutibus quibus temptamur. ^{quoniam} ad nos
sed a nobis ipsis inesse. ostendit e contra quia quicquid boni agimus hoc deo
donante percipimus. unde & eum patrem luminum qui a eo temnouit spi-
rituum carismatum. cui consonat illud apostoli pauli. quid enim habes quod
non accepisti. Apud quem non e transmutatio nec uicissitudinis obumbratio.
Quia in natura mutabili non e ^{cas.} lumen eius sicut lumen huius mundi
aliqua uicissitudinis umbra inter. ^{caeli} liquet utique quia a solano bis donalucis
& non etiam tenebras mittit errorum. Voluntarie enim genuit nos uerbo
ueritatis. & dnr in euangelio non uos me elegistis. sed ego elegi uos.
& in ore prophetae. diligam eos spontaneae. Qd ergo dixerat omne datum optimu

& omnino donum perfectum ad de descendere. consequenter asseruit addendo.
quia non nostris meritis sed suae beneficio voluntatis per aquam regenerationis
de filis tenebrarum nos in filios plucis mutauerit; Ut simus in initium aliquod
creaturae eius; Ne in to quod ait genuit hoc fieri putarem quod ipse
ideo principatum quendam in creatura nob. hac ad opone concessum ostendit;
hos & enim uersiculos. quidam intransulit. uolens genuit uer boueritatis. ut
simus primitiae creaturarum eius. id est uideris quas cernimus creaturi hsi
mus meliores. Primitias namq; frugum uel animalium dno conseceri lex
precepit. primitias auri & argenti ad op. tabernaculi iussit conferr. id est
optimaqueq; in metallis. & de antiquo di. populo dixit proph. & hieremias;
Scis isrl dno primitiae frugum eius. Scis fractes mei dilecti;
Nostis simum inquit uobis qui a uob. habuistis ad uicinalabi. Adno aut
uos inlustrare non ura prouisione sed supra uos proueniente contigit;
Sic aut ^{homo} omnis uel ad audiendum tar. dur aut ad loquendum & tar. dur
ad tar. dur ad iram. hinc audro sem moralib; instruit preceptis. & recte primo
ammonet. quemq; ^{aurem} citius accomodate docendi. sero aut os ad docendum
aperire uia; quia stultum e quemlibet quoe ipse non didicerat. alio s uelle
predicare. qui ergo sapientiam diligit. primo ut supra ammonuit hanc ad o
postol. de hinc magistrum ueritatis humilis auditor inquirat. & interagen
dum sua. cauti simelinguam non solum ab otiosis sermonib; coercent.
uerum & ab ipsa quam nup didicerat ueritate predicanda contineat;
hinc salamon de distantia temporum scribens ait; tempus ta cendi & tep lo
quendi. hinc phyagorici naturalis scientiae magisterio p diti. Auditor
s suos ^{quin} p quennium iubent silere. & sic demum predicare p mittunt; nam &
tutus ut ueritas audiatu. quam predicatur; qm cum auditur. humilitas
custoditur. Cum aut predicatur. uix subripit cuius hominum quantula
cum iactantia; hinc hieremias bene instituti ad dlescentis uitam describens.
modestiam tactu nitatis inter prima uirtutum studia computat. .
Bonum e uiro inquit cum portauerit iugum ab adulescentia sua sedebit solita
rius & accedat; & tar. dur inquit ad iram; Quia in auctu itas sapientiae

non nisi tranquille mente percipiatur; Scriptum est enim quia ira in sinu
 fulta requiescit; Non uel uelocitate irae uel ut huius tardi tate
 ad probet sed hoc potius ammonet ut & horum turbationis acutum non ira
 subripiat caueamus; Aut si forte subriperit in ora oris septa eius cohibeamus
 impetum; & & acta horum criminis liberrus eam ad integram a nostro corde
 pertemp & purgemus; uel certe tardas ad iram nos esse precepit. ut non
 quas libet ob causas sepe in tatem uultus in austeritatem uertamus. sed certa
 & sustentatione; uerbigratia. si aliter corrigi proximos maxime qui nobis sunt
 commissi non posse cernamus. se uertitatem ergo eos uerbi uel & in iudicandis
 disty cionem. &hibeamus; manente tamen quantum natura humana patitur
 statum mentis sereno; Credo sinees samuel helias & p & rus tardi fuerunt
 ad iram; & acumen peccatorum uel gladio uel uerbo pemerunt; Sed & moyses.
 cum esset uirtutissimus & uirt apharaone quem incorribilem uidit. iratus ni
 mis comminatus ei. poenam. quod & opere patrauit; Ira enim uirt iustitiam
 di non operatur; Facilis est sensus. quia iracundia euitio se in circuitu subiugit.
 & si hominibus iustus apparet in diuino & amine nondum per se esse iustus;
 Verum alius potest intellegi quod dno dictum est. Tu aut dno uirtutu cum
 tranquillitate iudicas; Qualis cumq; iudex homo amissam mentis tranquillitate
 delinquentem iudicat. & iam si iuste iudicat. iustitiam tamen diuini & ami
 nis inquam per turbatio cadere nescit imitari non potest; Propter qd
 abiectionem omnem immunditiam & abundantiam malitiae in mensu & uide
 suscipite in istum uerbum; primo & corpus & mentem. auris iube & pur
 gese. ut digne & iuste possint qui uerbum salutis percipiant; Qui enim
 non declinat prius mala non potest facere bonum; Omne quippe immunditiam
 & carnis & anime nuncupat. malitia aut proprie ad interiorum hominis prau
 tatem respicit; Suscipite inquit in istum uerbum id est. uerbum quod uis
 cordibus; predicando imponimus. uos discendo suscipite; ut certe ita sen
 tiendum. uerbum quod uobis in die redemptionis insitum est. quando uoluntate
 genuit nos dno. iam nunc per factus suscipite. & iam operibus implendo. quod
 iam mysterio tenetis. quod potest saluare animas uas; & iam si in corpore

temptationes pati emini. uel a perfidis morte consumemini. Et tunc factores uerbi
et non auditores tantum. & cetera. Sic & paulus. legis cultoribus non auditores
legis iusti sunt apud deum. sed factores legis iustificabuntur. & in apocalypsi iohan
nis. cum dixisset beatus qui legit & audierit uerba prophetae libri huius. pro
tinus adiunxit. & seruat ea quae in illa scripta sunt. quia ut per spiritum & in lege. per se
tae libertatis. & per manserit in ea. Legem perfectam libertatis. gratia dicit euangelii.
Nihil enim ad perfectum addidit lex. & alibi. non enim accepistis spiritum seruitutis iterum
in morte. sed accepistis spiritum adoptionis filiorum. & iterum ubi enim spiritus domini ibi
libertas. & spiritus. suus inquit filius libera uent uereliberi eratis. Non audi
tor obliuio sus factus. sed factor operis. hic beatus in factus suo erit. Non auditu
uerbi super uacuo. sed operis & eactione beatitudo preparatur. sicut & dominus loquens
ad discipulos. si hinc scitis inquit beatitatis. si feceritis. Si quis autem putat se
regiosum esse non refrenans linguam. sed seducens cor suum. huius uana est religio.
Mouerat supra uerbum dei non solum audire sed & facere. nunc addit. quia &
si mandata quae domini. quae didicit. factus & exerceat uidetur. si non etiam linguam
ad detractionibus. mendaciis. blasphemis. stulti loquis. ab ipso etiam multiloquio.
ceterisq; quibus peccata solent refrenauerit. frustra se de operum iustitia iactat.
Sicut paulus gentilis poetae sententiam comprobans ait. Corruptunt mores
bonos conloquia mala. Religio autem munda & immaculata apud deum & patrem
haec est. pulchrae addidit apud deum & patrem. quia sunt qui hominibus religiosi
uidentur. cum adobeantur profani. unde & salomon ait. Est uia quae ui
detur hominibus recta. nouissima autem eius deducunt ad mortem. Uisitacoe pupillos
& uiduas in tribulatione eorum. & immaculatum se custodire ab hoc seculo.
Qui dixerat factorem operis. beatum in facto suo futurum. nunc quae efac
tore maxime placeant dicit. misericordia sci licet & innocentia. namque in eo
quod pupillas & uiduas in tribulatione eorum uisitacoe iussit. Cuncta
quae erga proximum misericorditer agere debeamus insinuat. quod quan
tum ualeat ipso iudicium tempore. pandetur. ubi dicitur est. rudi. Qua
diu fecistis uni de his fratribus meis minimis mihi fecistis. porro in eo quod
immaculatos nos ab hoc seculo ^{custodire} precepit. uniuersam quibus nos ipso scilicet

7
 seruate dicit ostendit; In quibus sunt & ea quae supra obseruata monuerat.
 ut tardius ad loquendum tardius ad iram; Fratres mei nolite in persona
 rum acceptione habere fidem dñi nri ihu xpi gloriae. Ostendit quod hi qui
 b; scribebat, fide quidem euangelica imbuti sed operibus erant uacui, & quia
 mandata dñi ^{melanosini} pauperum docuerat implenda uidebat illos contra quod paupe
 rib; erat propter ^{melanosini} serua premia faciendum diuitibus potius propter commoda
 terrena fecisse; Ideoq; eos prout erant digni redarguit, & congruenter huius
 & ordo sententiae dñi nri ihu ^{xpi} gloriae cognominat ut meminerimus quia eius
 est potius iussis oboediendum quicum sit splendor gloriae sempiterna gloria
 remunerat quicquid pro eius amore pauperi datur quam quilibet hominum
 dignitas honoranda; de quibus generaliter dicuntur quia omnis caro foenum
 & omnis gloria eius tanquam ^{quia} flos foeni & cetera; Kenim si introierit in conuen
 tum uir aureum anulum habens in ueste candida introierit ^{aut} & pauper
 in sordido habitu. & tamen datus in eum qui indutus est ueste preclara & dixerit ^{tu sedes hic}
 pauperi ^{dicatur} aut tu sta illic aut sedes sub scabello pedum mearum. In huius
 & positione sententiae beatae gustari dicatur utamur. Si hanc inquit distantiam
 sedendi & standi ad honores ecclesiasticos referamus non est putandum leue
 esse peccatum in personarum acceptione habere fidem dñi nri ihu xpi gloriae;
 Quis enim ferat eligi diuitem ad sedem honoris ecclesiae contempto paupere
 instructio est atq; sanctorum; Si autem de cotidianis confesibus loquitur quis hic
 non peccat; si tamen peccat nisi cum apud semetipsum intus ita iudicat ut
 tantum melior quanto ditior ille uideatur; hoc enim uidetur significasse
 subdendo; Nonne iudicatis apud uos in & ipsos & facti estis iudices cogi
 tationum iniquarum; sequitur. Audite fratres mei dilectissimi. Diligentius
 inquit animaduertite; quia non quid meliores ad seculum huius diuino examine
 sunt meliores; Nonne dñs elegit pauperes in hoc mundo diuites in fide & herede
 des regni quod promisit diligentibus se; Pauperes uocantur humiles & qui
 pro contemptu rerum uisibilem fidem inuisibilem diuitiarum huius mundo
 dispiciabiles parent; Tales namq; dñs elegit dñs nri ihu xpi dicendo;
 Nolite timere pusillus grex quia complacuit patri uro datus uob regnum;

Et hoc est in
 taribus non dicit
 In apocalypsi non
 est libellus pro
 pter lege per
 ma dicit euangeli
 si in sermone meo
 ubi enim si de
 rret; Non au
 Non au dicit
 ut dñs loquit
 ut aut putat
 ut uana est religio
 addit quia d
 & iam ligam
 mulier loquit
 uisita uacua
 rampunt motu
 ad dñi & patem
 hominibus religio
 Est uia quae
 Uisita est pupilla
 ab hoc seculo
 nunc quae fec
 centia; Naq; m
 est sic; Cuncta
 inuadit; quod qu
 est; nax; Qui
 s; perromque
 b; nos ipse dicit

22

tu sedes hic

22

22

22

22

22

22

22

22

22

22

tales elegit. cum parentes sibi pauperes quorum officio immundum ueniens
natus est creauit. sed hos tamen futuri ^{regni} expectatione preclaros red- dit
ac nobiles. Vos autem & honoratis pauperem. propter illum scilicet iudicium
est. tu stultice. Cum habentis anulum dictum est. tu sed hic bene. Nonne diui-
tes pro potentiam obprimunt uos. & ipsi trahunt uos ad iudicia. nonne ipsi
blasphemant bonum nomen quod inuocatum est super nos; hic ostendit ^{apostolus}
quis sint diuites. de quorum humilatione ac perditione supra disputauerat.
illi inimirum qui diuitias xpo preponunt. prorsusque a fide euasiam.
in super eos qui cedunt pro potentiam opprimunt trahentes ad iudicia potenti-
orum. ac blasphemantes nomen xpi quod super omne nomen; quod apostolo-
rum temporibus plures & gentium & maxime iudeorum priores fecisse. & in ac-
tibus eorumdem apostolorum. & in epistolis apostoli pauli. satis patenter osten-
ditur; ^{scilicet} Si legem per feceris regalem secundum scripturas. diligis prox-
imum tuum sicut te ipsum. benefacis. si autem personas accipias peccatum ope-
ramini. redar gura lege quasi transgressores; Uide quem ammodum trans-
gressores appellat. Qui dicunt diuiti. sed hic. & pauperi. stultice; Unde ne-
putarent. contemptibile ^{in hac una se lege} transgressi. secutus adiunxit;
Qui cumque aut totam legem seruauerit & offendant in uno factus est omnium reus;
Qui enim dixit non moechaberis. dixit & non occides; qui si non moechaberis. occi-
des autem. factus est transgressor legis. Propter illud quod dixerat redar
gura lege quasi transgressores; Quae cum ita sint. consequens. uideatur
nisi alio modo intellegendum ostendatur. ut qui dixerit diuiti. sed hic. &
pauperi. stultice. huic honorem ampliotem quam illi deserens. & idola tra &
blasphemus. & adulter. & homicida. & ne quod longum est cuncta commemo-
rem. reus omnium criminum iudicandus est; offendens qui pro in uno factus est
omnium reus; Querendum ergo unde sit omnium reus. si in uno offendant.
qui totam legem seruauerit; An forte qui plenitudo legis caritas est. quae
proximusque diligitur. In quibus preceptis caritatis tota dependet & propheta;
Merito fit omnium reus. qui contra illam facit in qua pendunt omnia; Nemo
autem peccat nisi aduersus eam faciendo. Quia non ^{aliter} terabis non homicidium

8
faciet non furaberis. non concupisces. & si quod est aliud mandatum in hoc
sermone recapitulatur. diligis proximum tuum tanquam teipsum. dilec-
tio proximi malum non operatur. plenitudo aut legis est caritas. reus itaque
fit omnium. faciendo contra eam. in quapendent omnia. Cur ergo non dicant
paria peccata. An forte qui magis facit contra caritatem qui grauius peccat.
minus qui leuius. tamen etiam si uno offenderit. reus omnium erit. quia
contra eam facit. in quapendent omnia. Sic loquimini & sic facite sicut ple-
gem libertatis incipientes iudicari. Lex libertatis. Lex caritatis est. de qua
dicitur. Si tamen legem perficitis secundum scripturas diligis proximum tuum
sicut teipsum benefacis. hoc inquit loquendo. hoc faciendo. curate ut proximos
diligendo. ad deum diligere. metamini. Proximis misericordiam impendendo. in
diuino iudicio misericordia digni & iustis. Alter. sicut lex seruicatus est
quae data est per moysen. ita lex libertatis gratia est euangelii. quae per ihesum christum
facta est. apostolus testatur. qui ait. Non enim accepistis spiritum seruicatus iterum in
timore. sed accepistis spiritum adoptionis filiorum in quo clamamus abba pater.
& iterum ubi ait spiritus domini ibi libertas. Sic ergo loquimini inquit & sic fa-
cite sicut per legem libertatis. ^{iudicandi. hoc est enim} incipientes iudicari. Grauius namque iudicabi-
tur qui legem moysi quam qui legem ^{reale} naturae contempnit. Grauius tamen qui ag-
tam euangelii gratiam quam qui moysi ^{legis} aeternae edicta despicit. Omni enim cui
multum datum est. multum queritur ab eo. & cui commendaueit multum
plus peccant ab eo. Unde & apostolus ait. Si enim qui per angelos dictus est sermo
factus est firmus. & in oboedientia. accepit iustam
mercedis retributionem. quomodo nos effugiemus si tantum neglexerimus
salutem. Qui cum initium accepisset enarrare per dominum. ab eis qui auctores
in nos confirmatae. & iterum irritam quis faciens legem moysi. sine ulla
misericordia. duobus. ut tribus. testibus. moritur. quanto ^{magis} peccatis de & erione
mereri supplicia. qui filium dei conculcauerit. & sanguinem testamenti pallu-
tum dixerit. in quo sancti ficatus est. & spiritus gratiae contumeliam fecit. uterque
autem sensus ad unum finem respicit. ut uidelicet diuinae gratiae iustis operibus
respondentes. si inuicem benigni. misericordes donantes inuicem. sicut

75 & dñs in xpo donauit nobis; Iudicium enim sine misericordia. illi qui non
facit misericordiam; Sine misericordia iudicabitur ille. qui eum facere
possit non fecit misericordiam. ante quam iudicetur. Quod cum de omnib;
in misericordiis receferatur. Constat omni modis. quia quomaiorem quisq;
adno misericordiam consecutus ē. eo iniustius indigenti proximo misericor
diam negabit. eoq; iustius impietatis suae poenas luit; Unde prouidē dñs am
monet nolite iudicare ut non iudicemini. nolite uiciorū condemnare & non
condemnabimini; dimitte & dimittecur uob. date & dabitur uobis; Iudici
um ergo sine misericordia ei qui non facit misericordiam. sup & abtē aut mise
ricordia iudicium; quia quem ammodā damnatus in iudicio dī dolebit qui non
fecit misericordiam. ita qui fecit remunera. tus & iudicabit atq; gaudebit; Aliter
sup & abtē misericordia iudicium. non dicitur ē uincit misericordia iudicium.
Non enim ē aduersa iudicio. sed sup & abtē quia plures per misericordiam
colliguntur. sed qui misericordiam presterunt. ^{uincit}
Beati enim misericordes qm̄ ipsoꝝ misericordiam dñs. item sup & abtē misericor
dia iudicium; supponitur misericordia iudicio. in quo inuentum fuerit opus mi
sericordiae. & si habuerit aliquid forte in iudicio quo puniatur. tamquam unda
misericordiae. ^{peccati ignis & tanguntur} Quid fractus mei. si fidem quis sedicat habeat. opera aut non
habeat ~~scilicet~~ hinc de misericordiae operib; latius disputat. ut quo uehementē
sententia precedente terruerat. consolatur. cum ammonet. quomodo & iam
peccata cotidiana sine quib; hic non uiuatur cotidianis remediis & pientur.
Nemo homo qui cum in uno offenderit. si conuictus. in multis offendendo. quia
in multis offendimus omnes. Magnum aggerem reatus sui ^{minuatam} collec
tam ad tribunal tanti iudicis peruehat. & eam quam non fecit misericordia
non inueniat; sed potius dimittendo atq; dando mereatur sibi dimitte de
bita reddiq; promissa; Si autē ^{inquire} frater. aut soror nudi sint.
& indigeant uictu cotidiano. dicat aut aliquis de uob; illis. te in pace.
calificamini. & satura mini non dederis. aut eis. quae necessaria sunt
corpori. quid proderit. ita & fides si non habeat opera. mortua ē in se
m̄ ipsa; Manifestum ē qđ sicut uerba sola p̄dicatis nudum. uel esum

p. dett.

9
Entem non creant. si non & cib; prebetur. & ueritas. ita fides uerbo tenus
seruata non saluat. mortua est enim in semet ipsa si non operib; caritatis
quib; reuiuiscat animus. Neque huic sententiae contrarium est quod dicitur
ait. qui crediderit & baptizatus fuerit saluus erit; subintellegendum
namq; ibi est. quod dicitur modo uere credat. qui & ex & operando quod credit;
& quia fides & caritas ab inuicem separari nequeunt; paulo attestan
te qui ait. & fides quae per dilectionem operatur. apud iohannem apostolum tale
de caritate sententiam. qualem de fide iacob; profert dicens; qui habuerit
substantiam mundi. & uiderit fratrem suum necessesse habere. & clausit uiscera
sua ab eo quomodo caritas dei manet in eo; Tu credis quoniam unus est deus benefacis;
& demones credunt. & contemserunt. ne putes quod magnum aliquid facit creden
do unum esse deum; hoc enim & demones faciunt; nec solum deum partem sed &
filium dei credunt; Unde dicit lucas & ierunt demonia a multis clamantia & dicentia
quia tu es filius dei. & in te pater non sinebat & alioqui quia sciebant ipsum esse
christum; nec solum credunt. uerum & contemserunt. Unde ad illum legio quae
hominem obsidebat suppliciuoce proclamabat; quid mihi & tibi ihesu fili dei
summi. ad iurore dei nemetor queas. qui ergo deum esse non credunt. uel
credunt non timent. profecto sunt demomb; tueri dios ac proter uisus
timandi; sed nec deum credunt & contemserunt magnum est. si non & in eum
credatur. hoc est si non eius in corde amor teneatur; Aliud est enim credere
illi. aliud credere in illum. ^{aliud credere in illum.} credere illi est. credere uera esse quae loquitur.
Credere in illum. credere quia ipse sit deus. credere in illum diligere illum; credere
uera esse quae loquitur. multi & mali possunt. Credunt enim esse uera
& nolunt ea facere sua. quia ad operandum pigri sunt; Credere aut ipsi
esse deum. hoc & demones potuerunt; Credere uero in deum soli nouerunt
qui diligunt illum. qui solum nomine christi amant. sed & factis & uita;
quia sine dilectione fides inanis est. Cum dilectione fides christiani. sine dilec
tione fides demonis; qui ergo non uult credere christum. adhuc nec demones imi
tatur. Jam credit christum. sed odit christum. habet confessionem in timore poenae.
non in amore coronae. nam & illi puniri timebant; Denique beatus petrus

cum dno confitens diceret. tu es xpi filius di uiui. eadem pene uerba quas &
demonet proferre uidetur. ^{et} sed illorum confessio quia cum odio prolata xpi.
merito damnata e. Illius. quia & inter na dilectione processit. & in habitudine
neremunerata e. Vir aut scire homo inanis. qm fides sine operib; otiosa e;
Abraham pater noster nonne & operib; iustificatus e; Qm paulus apostolus predi
cans iustificari hominem per fidem sine operib; non bene intellexit e ab eis qui
sic dictum acceperunt. ut putarent cum semel in xpm credidissent. & si male
operarentur & facinorose flagitioseq; uiuerent saluos esse posse p fidem.
Locus iste huius epistolae eundem sensum pauli apti. quomodo sit intellectus
& ponit; Ideoq; abraham magis & exemplo utitur. uacua esse fidem si non bene operetur.
Qm abraham & iam paulus apertus usus e. ut probaret iustificari hominem
sine operib; Cum enim bona opera commemorat abrahae que eius fidem commutata
sunt. satis ostendit apostolum paulum. ^{in capite abrahae} docere. iustificari hominem p fidem sine
operib; Ut si quis crediderit non ad eum pertinet & bene operari. sed ad hoc
potius ut nemo arbitretur meritis priorum bonorum operum. se ^{peruenit}
se. ad donum iustificationis. que e in fide ^{credentib;}. In hoc se gentib; in xpm iudei
preferre cupiebant. qui dicebant semeritis bonorum ^{operu} que in lege sunt. puenis
se ad euangelicam gratiam; ideoq; scandali zabantur multi qui & eis crediderunt.
quod in circumcisis gentib; xpi gratia traderetur; unde apostolus paulus dicit
posse hominem sine operib; sed precedentib; iustificari p fidem; Nam iustificatus
per fidem. quomodo ^{potest} nisi iuste operari. Cum ergo dicit iacob; Abraham patrem
nonne & operib; iustificatus e offerens isaac filium suum super altare. eleganter
& exemplum boni operati onis ab ipso patri archa monuit esse discendum. prouocans
uidelicet eos qui de iudeis crediderant. ut quasi bonae soboles. primi & maximi
sui parentis accus sequerentur; & qm eos ne in temptationib; deficerent. ut fidem
suam per opera probarent ammonerat. elegans de patri archa posuit & exemplum.
per quod eos in utraq; ut tunc possent instruere; Quae enim temptatio maior.
& ceptis his ad proprii corporis plagas pertinent. accidit potius quam si quis filium
uni cum dilectis simumq; suum senes cogatur occidere. Quomodo aut tunicam
uel escam suam pro diuino amote pauperib; dare ferat. qui filium quem senes accepit

heredem ad iussione dñi. statim mortuū dicitur non distulit; Itaq; congruit huic
 beati iacobi sententiae. quod paulus ait; fide obtulit abraham isaac cum
 comparatur. & unigenitum offererebat. qui susceperat repromissiones. ad quē
 dictum ē. quod in isaac uocabitur tibi semen. arbitrans. quia & mortuos susci-
 tare potens ē dñs. siquidem in uno eodemq; facto beati abraham iacob; operū eius
 magnificentiā. paulus fidei constantiam laudauit; ^{neccamen} ~~neccamen~~ disparem diuer-
 samq; a iacobo protulit paulus sententiā; sciebatq; ambo. qd abraham
 & fide & operib; erat perfectus. & ideo quisq; illorum illam in eo magis uirtutē
 praedicauit. quā suos auditores amplius indigere perspexit; Quia enim iacob;
 illis scribebat qui fidem sine operib; otiosa tenebant. oportuit illud protulit
 exemplum. in quo illa precipua fides abrahae. quae & prius scripturae testelaudata ē.
 apparet. ^{re} quia otiosa ^{eius} in corde torpuit. sed ad obediendum diuinis imperiis tam prompta
 flagrasset; Quia uero paulus illos instruebat qui sine gratia fidei desunt temeritatis
 & operib; excollebant. ostendit quia sine fide impossibile ē placere dō. ^{ad hunc} atq; dar-
 guendam corrigendamq; eorum temeritatem. collecta sunt uerba patriarcharum &
 exemplis manifeste edocuit. qui omnes testimonio fidei probati sunt; unde & speciali ter-
 de abraham intulit. qui a fide offensus isaac. arbitrans inquit qui & mortuos suscita-
 re potens ē dñs; Coniunxit ergo op' fidei. qui ideo filium mox offerre uoluit. quia
 dñm hunc continuo resuscitaturum esse credebat; Ideo aut hunc ^{post} mortem
 adō resuscitandum esse credebat. quia uerum esse credebat quod audierat; qui in
 isaac uocabitur tibi semen. quam coniunctionem utriusq; uirtutis beatus quoq;
 iacob; subsequenter & ponit dicens. Uider qm fides cōperabatur operib; illius. &
 operib; fides seruata ē. & suppleta ē scriptura dicens; credidit abraham dō. & reputa-
 tum est illi ad iusticiam & uicini eius dñi appellatus est. De hoc testimonio paulus ad roma-
 nos firmissime didisserunt. manifeste docens. quia tanta ē uirtus fidei. ut statim per-
 ceptis eius mysteriis. iustum de impio facere possit hominem; Quia enim abraham tanta
 & tam feruente fide credidit dō. ut promptus esset animo ad agenda omnia quae dñs
 iubere. merito fides eius adō qui cornouerat illius reputata ē ad iusticiam.
 & ut nos quoq; fidem illius qui iustificatus ē sciremus. temptauit eum dñs iubens
 offerre filium. & cōperib; fides consummata ē. id est quā esset in corde eius perfecta

quasi
 latere
 tunc
 aora
 t' predi
 r' qui
 simile
 fidem
 etur
 enepet
 nimen
 mutata
 lem sine
 d' hoc
 gent
 uider
 enis
 d' dicit
 fiam
 pater
 elegam
 ro uocati
 max
 fidem
 emplam
 mator
 filium
 tunc
 & cetera

12

operum & secutione probatum ē. hoc quoque tempore si quis nuper ad fidem ueni-
ens baptismum accipere. & ponens se toto corde de de seruire preceptis. mox hac de
luce migrauerit. iustificatus utiq; per fidē sine operib; migrat. quia temp
operandi unde fidem probat. ipso inquam credidit dō disponente non habuit.
atque per ^{fidei} copis sacramentis longo sup. uiuunt tempore. nec bonis insistere curant
operib; his in ill. canendum quod beatus iacob; proposito & exemplo fidei. simul & operū
abrahe. mox subdidit dicens. Uidetis qm̄ & operib; iustificatur homo. & non & fide.
tantū. quē ait & operib;. significat & operib; fidei. quia perfecta opera sine fide
nullus habere potest; fidem uero sine operib; multi. nullis operū tempus adsit;
De qualib; dictum ē. raptus ē ne malitia mutare & intellectum illius. aut fictio
deciat animam illius. Similiter aut & raab mer & rix. nonne & operib; ius-
tificata ē. suscipiens nuntios. & alia uia ei ciont. ne se causarent operatū patri
abrahe imitari non ualere. presertim cum nullus eos modo cogere dō filios offerre
perimendos. sed hoc potius ipse per scripturas dī fieri prohibebat. addit &
mulieris & exemplum ^{mulieris ferrimose} mulieris alieni gne. quae tamen per opera misericor-
diae. per officium hospitalitatis. & iam cum periculo suae uitae. dī sic multis
& habitum iustificari a peccatis meruit. israhelici populi cuius assombi
regulis eorum pro sapie cat a logo adnumerari. ipsius dñi ac saluatoris nri ge-
nerationib; quae a patriarcharum fonte descendunt inseri. ab & cidi patriae
pereuntis. cuius perfidiam deseruit. erui. his igitur conuersae ad meliora
mulieris & exemplis suadet auditores suos. patriae pereuntis interitum cauet.
& cuius scelerib; credendo recesserant. ab hac & iam fructuosis operib; seme-
minis fecerit. quatenus scōrum cōtib; copulari. & ad redemptoris sui metant
panem consortium. & illos ^{aurios} hortatur suscipere ihū. hoc ē predicatoris uerbi
euangeli gratanter audire. & cum hos a contribulis suis repulsos. uel certe
ad mortem questos esse cognouerint. ut se peccatum eorum actus edocent.
Ipsi e contra accepto ab eis consilio salutis suae. ad dñm ihū eos impacere mittant.
quod honorabilem quondam uniuersae plebi iudeorum. & nunc magis honoran-
dum omni ecclesiae xpī. per reuelationem reliquiarum beati proto martiris
stephani. effectum. beati pauli apti magistrum gemaliolem in hierosolimis

naues magna in mari mentes sunt hominum in hac uita. si ueborum siue malorum,
 uenti ualidi a quibus minantur. ipsi appetitus mentium quibus naturaliter cogun-
 tur aliquid agere per quod uel ad bonum uel ad malum pueniant finem.
 Gubernaculum quo huiusmodi naues circumferuntur ubi impetum d^{gentis} uoluerit.
 ipsa cordis intentio. quae electi trans gressus huius seculi fluctibus; felicem patriae
 celestis portum attingunt; reprobis autem quasi scylla uel carybdi neccati fluc-
 tuosis ut aethiuis erroribus. quos deserere nesciebant intereunt; & quia & abun-
 dantia cordis os loquitur. recte subiungit. Ita & lingua modicum quidem 15
 membrum est sed magna & altat. ^{os agnatio: premia & altat} Si enim impetus animi dirigentis bene gubernat
 nari; Juxta illud salomonis; quia intellegens gubernaculum possidebit.
 Si autem male mala e contrario sibi suisque magna perditionis & ultat; unde
 & salomon ^{inquit} motu & uita immanibus linguae; uitam ergo & altat si benedict
 ecclesiam. mortem contra si praue. Agitur namque aduersus eos qui & uita
 & scientia destituti doces se ^{mebant} su. id est; magis ecclesiam ledebant; Quod si
 ut in quibusdam codicibus inuenitur legatur & magna & ultat. illa nimirum
 hic & uita debet intellegi. de qua in sequentibus complura lingua uita enume-
 ras & ad iunxit. Nunc autem & uita in superbus uita; Omnis & uita
 talis mali gna est. Aqua & mater beati samuelis nos pia & hortatione con-
 cit dicens. nolite multiplicare loqui sublimia gloriantes. Magna ergo
 & uita lingua quae ecclesiam sensus & uerba dicit spiciens singuliter
 se sapientem esse iactat & facundam. Ecce quantus ignis. quam magnam siluam 15
 incendit; quantus dicitur quam modicus. Denique & codices quidam sic habent.
 Ecce modicus ignis. sicut enim a modica scintilla ignis & crescit. magnam
 sepe siluam incendit. ita incontinentia linguae suis nutrita leuitatibus; mag-
 nam bonorum operum materiam. multos uitae spiritualis fructus. ubi ad tra-
 minauert perdit. Sed & innumera plerumque oba quae uidebantur locutio-
 nis folia consumit; Et lingua ignis est uniuersas iniquitatis; Ignis est lin- 15
 gua quia uita uita siluam male loquendo deuorat; Unde uita sapientis de insipiente. ap-
 tio inquit oris illius inflammatio est; cui uidelicet ignis perditionis contra-
 rius est ignis ille salutaris. qui ligna. foenum. stipulam uita oru consumens.

secreta cordis inlustrat. quosā inflāmantur doctores. ut & ipsi ardeant amando.
& quasi linguas ignitas accendant alios. predicando, De quibus bene scripsit amē.
Quia apparuerunt illis disparta linguae tamquam ignis. sed itq; supra singu-
los eorum & repleta sunt omnes spū scō; Recte autē de lingua in disciplina dicitur,
quia ipsa sit uniuersas iniquitatis. quia cuncta fere facinora per eam aut concinnan-
tur. uel atrocina supra aut parantur. ut per uia falsa testimonia. aut defendun-
tur. ut quicquid libet impurus & excusando scelus. quod ammisit simulat. ostē-
tan do bonum quod non fecit; & inflāmat rotam natiuitatis nr̄e inflāmata
aut agehenna; agehenna dicitur a diabolo & angelis eius. propter quos ge-
henna facta ē. & qui ubicumq; uel in aethere uolant. uel in terris. uel sub terris. uagan-
tur. si uel decaenentur. suarum semp̄ secum ferunt tormenta flammaram in star-
febriatant; qui & si in locis ponatur eburne. si in locis apricis. feruo-
re tamen. uel frigore. insititibi languoris euitate non potest; sic ergo demones
& in templis coluntur auratis. & si per aera discurrunt. igne semper ardent gehena-
nali. & ipsa sua poena commantia. deceptis quoq; hominib; fontem uitiorum un-
des ipsi pereant inuidendo suggerunt. Cuius contra scādi ciuitas noua hierosale-
de caelo adō descendit dicitur. Quia nimirum quicquid celeste in terris agimus. hoc
p̄fecto. ut ageremus celestem munere accepimus; Rota autē dicit natiuitatis nr̄e
incessabilem uitae tempo-^{rales} decursum. quo ad in natiuitate usq; ad mortem.
uelut semp̄ corrente rota curūli incessanter agimur. Unde bene salāmon. cum
chicō. memento creatoris tui in dieb; iuuentutis. antequam ueniat temp̄ afflic-
tionis. paulo p̄ addidit. ^{et} fringatur rota sup̄ cister nam & reuertatur puluis
inter ram. unde erat. Inflammatur ergo lingua rotam natiuitatis nr̄e. cum sta-
tum omnem ^{nr̄e} conuersationis praua loquendo contaminat; Item rotā natiui-
tatis nr̄e dicitur. quia merito primae preuersionis ab interna stabilitate
proiecta. huc atq; illuc uagantes raptamur. & incertas percuncta discursib;
ubi periculum. ubi salus sit ignoramus. Inflammatur autē haec rotam natiuitatis ig-
ne linguae maculantis. cum uitam natiue per turbationis ineptis ^{et} noxii sermoni-
b; accumulatur; Omnis enim natura bestiarum & uolucrum. & serpentium. & uin-
torum humana. Legimus in plinio. Inmanissimā serpentiū aspidem in egypto

domicam ap. act. familias. & cortice decauer na sua egressam amensam eius an
 non amp. ipse solitam. Legimus item scribente mar cellino comite. mansue
 factantigridem ab india anastasio principi missam. Uult ergo intellegi quia
 lingua prauorum bestiarum ferocitate. ^{uel uoluntate} leuitate. uel & altatione. serpentibus uiru
 lencia precellat. Sunt enim bestiales. qui & acuerunt ut gladium linguas
 suas. ^{sunt uoluntate fer. au.} posuerunt in eglum suum os. & quorum os locutum e uanitatem. Sunt
 serpenti. de quibus dictum e. uenenum aspiciendum sub labiis eorum. Linguam
 aut nullus hominum domare potest. Quobus modis haec sententia potest
 recte intellegi. quia & nullus doctorum bonorum potest domare linguam
 eorum. qui se ipsa stulta uerbositate cohibere no legunt. & nullus loquen
 tum est qui non aliquando delinquat in lingua sua. Deniq; de uero perfec
 to in articulo maxime temptationis constituto. ueraciter dictum e. In om
 nib; his non peccauit in oblabiis suis. & tam ipse modum auditis diuersimodis
 de inepta stultae locutionis reprehendit dicens. unum locutus sum quod uti
 nam non dixissem. & alterum quibus ultra non addam. Inquit & cum malum plena
 ueneno mortifero. Inquit & cum malum addit ad hoc quod dixerat. eam domari
 non posse. cum bestia edomantur. & uolucres. plena uerodicit. ueneno
 mortifero. & exponat in domabilem dicitur eam. cum & serpentes consto. pos
 sedomari. de cuius atrocitate ueneni. plura sub sequenter adnotat. ^{q. q.}
 & ex ipso ore procedit benedictio. & maledictio. non oportet fractes mei
 haec ita fieri. numquid fons de eodem foramine. emanat dulcem & amaram
 aquam. Sicut dulcis & amara aqua. ^{non possunt} simul una de uena fontis ebullire.
 sed & si misceantur in uase. uel cisterna. dulcis quidem mox amarescit
 ab amara. amara aut & ammissione dulcis. in dulcedinem nescit immu
 tari. ita benedictio & maledictio in uno os nullatenus possunt conuenire.
 Sed quicumq; sic dm benedicere. orando. uel uerbum eius praticando con
 sueuit. aut & maledicere homines non omiserit. Constat quia dulcedine
 benedictionis eius. amaritudo maledictionis consumit. & modicum enim fer
 mentum totam ^{massam} corrumpit. & non e pulchra laudatio in ore peccatoris.
 Deniq; si facies fistulam bino ore. unde aqua intet. simplici aut

unde exeat. & in hoc amaram aquam in illo dulcem in mittas. absque
ulla dubitate ubi ad unum exitus foramen peruenitur. p̄mixta utraq;
sana apparebit. Quia nimirum multum dulce facilius in amarum ubi miscen-
tur. quam amarum uertitur in dulce. Quo exemplo colligitur. quia collo-
quia mala sicut mores bonos apto teste. sic etiam sermones bonos corrumpunt.
¶ Numquid potest fraxinus mei ficus. oliuas facere. aut uir ficus; Improprie
quia sicut arbor. nequit amittere naturam fructu. Alterius arboris & se fructu ferre
ita maledicis. & si quid boni ad tempus loqui uideatur. fructum benedictionis
habere nullatenus ualeat. Si autem alius quis uelit discutere. potest in ficu
cuius foliis pro tempore nri post agnitionem preuentionis. sua pu-
denda reuerant. uelamentum excusationis intellegit. quod & ipsi tunc in
erepatione creatoris. a se repellent. & in ipsa creatorem conabantur refundere.
& nuno plerique stultorum. cor suum declinant in uerbum malum. ad excusan-
das excusationes impecatis; Potest in oliuis. fructus misericordie. In uite fer-
uor dilectionis accipi; Ego autem sicut oliua fructu ferax in domo dei. speraui
in misericordia dei mei; id est sicut is qui fructum misericordie facit. misericor-
diam dei in se ipse ad deo sperabit. Itemque. & speculum inquit tuum quia
preclarum est. quod de caritate dei constat dictum. quod diffusa est in cordibus nris
per spiritum sanctum qui datus est nobis. Non potest ergo ficus oliuas facere. quia quicumque
se excusare potius ^{quam} accusate nititur. nequaquam operari ualeat. quae pro pec-
catis fiunt in proximos. perfectos sed magis superbo corde laegitur; Neque
utis ficus ^{quia} quid in dilectione. se perfecte debriat. nullum iam desuis erant;
¶ nisi se ipsum accusat. ¶ Quis sapiens & disciplinatus inter uos. ostendat &
¶ bona conuersatione. operationem suam in mansuetudinem sapientiae;
Quia improbis doctoribus. silentium imposuerat. eosque magisterium gradum
tenere uiderat. quos nec uita perfectionem. nec continentiam lingue habere
cernebat. Consequenter ammonet. Ut si quis inter eos sapiens & disciplinatus.
uel sit. uel sibi esse uideatur. magis sapiens ipse ad disciplinam uiuendo.
eruditionem suam quam alios docendo demonstrat. Quia enim mansuetudo corde.
& ore sereno. bona aqua ualeat operari. Euidens utique. dat animi sapientis.

inducium. Principium enim sapientiae amor dñi. Qui uero magis ad pre-
dicandum uerbum quam ad faciendum pro diuior ē. plerumq. per amotē mae-
tantiae. per studium contentionis. per eloquentiā & facilitatem. p̄ inuidentiā
aliorum. docentium per ignorantiam catholicae ueritatis. stulticiae reatum in-
currit. Cui bene congruit illud salāmonis. quia ubi uerba sunt plurimic. ibi
frequenter & gestas. unde & hic quoq. recte subiungitur. Quod si zelum habētis
amarum. & contentiones in cordib. uris. nolite gloriari. Zelum amarū
dicitur. aquo & simon apostolus merito p̄fecti cordis nomen accepit. quem & helius
habuit cum ait. Zelo zelatus sum pro dño dō exercituum. qui ad reliquerunt
pactum filius israhel. & apostolus paulus. emolor enim inquit uos. di emulacione.
Est & bona contentio. quā dñs habet nos p̄cepit dicens. Contendite intra sep̄ an-
gustam portam. nolite inquit gloriari & mendaces esse aduersus ueritatem.
Qui ueritas ipsa probat non esse gloria dignos. eos qui sapientia uerba promentes
& ore. Zelum amarum. & contentionē infructuose studium gestant in corde.
Non ē ista sapientia. de sursum descendens. sed terrena. animalis. diabolica.
& paulus ait. quia animalis homo non percipit ea quae sunt sp̄s dñi. notanda
autē quia animalis homo. siue animalis sapientia. non ab animali. sed a nima diu-
uantur. teste apostolo. Quia factus ē primus homo adam in anima uiuente.
nouissimus adam in sp̄m uiuificantem. sed non prius quod spiritale. sed quod
animale. quod ab anima diuatum. gree testatur auctoritas. In qua uidelicet
lingua. ψυχή anima. ψυχική condictur animale. porro animalia quamuis
latine. ab anima uocabulum accepisse uideantur. Longe diuersam gree adissi-
mitem habent. & chimologiam. namq. ab eo quod uiuant. nomen sortuntur. si qui-
dem apud eos. ζῷον uocantur animalia. Cum ergo apostolus in epistolis suis
sepius nominat carnalem hominem. nominat animale. nominat spiritale.
spiritalem uel ipsum dñm dicit. qui in carne & anima apparet. sp̄u sc̄o plenus
& fuit. uel omnem electum. qui in carne & anima naturaliter consistens. gra-
tiam quoque sp̄s sc̄i secundum mensuram donationis quam illi traditur accipit.
Carnalem uero ut animale appellat hominem. qui nil gratiae spiritualis habens.
est tantummodo quae naturaliter carnis suae anima sensib; in se sunt cogitat.

ss

uel facere nouit. Merito et go. contentio sa. & superba sapientia esse. terrena.
animalis. & diaboli commemoratur. Quia dum terrenam gloriam anima querit.
dumque ^{pur} gratiae spiritalis remanens. solae. quae sibi naturaliter. post relictum
praeuariationis. sunt insita. cogitat. Jure a maligno delusa spiritus ad agen
da se illa quae sunt uesana & noxia conuertit. Ubi enim zelus & contentio.
ibi inconstantia & omne opus prauum. Omne inquit custodia seruacorum quoniam
& ipsa ut procedit. Qualis enim cordis est radix. talis in conspectu interni arbitri.
Est omnis fructus actionis. & quinequitiam corde uoluntis uel conuentionis contigit.
huius est prauum opus omne. quamlibet rectum hominibus esse uideatur. uidelicet
propter inconstantiam mentis. huc illucque fluctuantis. quia se ad unam supra
mentis anchoram figere neglexit. Quae autem sursum est sapientia primum qui
dem pudica est. deinde pacifica. modesta. suadibilis bonis consentiens. hoc est
mansuetudo sapientiae. quam superius habendam esse precepit. Zelus utique
amaritudinis. & contentio. stultis aduersa. quae sanctorum predicatorum uir
tus & doctrina. uicissim sibi inuicem atque concordiae pace sociatur.
Primum inquit pudica. deinde pacifica. pudica uidelicet quia caste intelle
git. pacifica autem quia per elationem seminime. a proximorum societate disun
git. modesta uero. suadibilis bonis consentiens. Quia nimirum sapientia est
bonorum suasioni assensum prebet. Quomodo peruersus redarguendi se pau
lo concitatus annuit. In proborum uero doctrinam tota intentione. uel docendo.
uel uiuendo repellere. Plena misericordia & fructus bonis. Et haec est
bona conuersatio. quam supra sapientem & disciplinatum ostendit monuit.
Misericordem uidelicet esse animo. & eius misericordie fructus. & tertius
ppietatis opera monstrare. Iudicantis sine simulatione. Hac uirtute. quan
tum pudica sapientia proprie utitur. tantum contentiosa prorsus caute
& blasphema. Namque dicitur ceteris perfectioribusque appetit uideri
multum. necesse est laborare. ut & proximum quasi imprudentiorem doceat per
lac erare. & nonnumquam & iam ea quibus alienus est bona fecisse. uel
dixisse ^{simulando} praetendit. Fructus autem iustitiae in pace seminatur. facientibus pacem.
Omne quod in hac uita agimus. semen est futurae retributionis. ipsa autem recti

buntus fructus e operum presentiu apostoloteſte qui ait; Quicumque ſemi
 nauerit homo haec & m& & 7 & qui ſeminat in carne de carne metet corrupta
 onem; qui aut ſeminat in ſpu de ſpu metet uitam & eternam; & ideo reſcedit
 quod fructus iuſtitiae in pace ſeminatur facientib; pacem; fructus
 enim iuſtitiae uita & ſeſta e quae operib; iuſtis retribuitur. Quia qui inquit
 runt pacem ſequuntur eam; ipſa pace cui ſtudent quaſi optima ſemente
 terram ſui cordis aſpergunt quop cottidianum bono^{rum} opera in incrementum
 ad fructum ualeant peruenire uitae celeſtis; De quo alibi ſcriptum e;
 qui ſeminant in lacrimis in gaudio metent & cetera uſq; finem psalmi; Semi
 nant aut & metent & iam reprobi quia promeritis in iudicio recipient
 non tamen fructum ſed corruptionem; Metere dicuntur quia non bonis
 fruuntur & ſeſtis; fructus quippe a fruendo dicitur ſed pro corruptione in qua
 uixerant poena luent ſempiternaſ; Unde bella & lites inter uos nonne
 hinc; id eſt a zelo & contentionem qua ſupra uenerat haberi; Unde & la
 tius idem exponendo ſub uigite dicitur; & concupiſcentiaſ uriſ quae
 militat in membris uriſ. Concupiſcentiae aut militat in membris
 cum ea que mens improba praeſuggeſſerit manus uel lingua uel cetero
 rum membrorum conſenſuſ intemperanter oboedit; de quo & primis
 huius epistolae partib; ait; unus quisq; temptatur a concupiſcentiaſ ſua
 abstractus & in lectuſ & cetera; poſſunt aut concupiſcentiae ſua ter
 reſtrum bonorum in hoc loco dicitur intellegi regni uidelicet appetitioſ
 diuitiuſ honorum dignitatuſ; propter haec enim & huiusmodi inuera
 lites frequenter inter malos & bella committuntur; Ligatiſ & belligenatiſ
 & non habetis propter quod non poſtulatiſ; Ligatiſ inquit & belligenatiſ
 propter temporali gloria neque hanc optinere ualetiſ; propter hoc miruſ
 quic dnm poſtulatiſ curatiſ ut ipſe uob ſalutaria quaeque conferret
 Si enim illum pia intentione poſtulatiſ & cetera uobis neceſſaria ad uſum
 temporalem & ad fruenda ppetuoſ ſempiternaſ bonoſ tribueret; ppetuoſ
 & non accipitiſ eo quod male poſcatiſ ut in concupiſcentiaſ uriſ inſumatiſ
 ppetuoſ erat eor & nunc dicit eor male ppetere quia qui male ppetit iam in con

ſſ

hic

ſ

ſ

ſſ

ſſ

ſſ

specu inter nescias nihil p^oce iudicatur. Malep^oit quidni iussa contempnent
dnt. adno beneficia super na ^{desiderat} contempnent. Malep^oit ille qui amisso amo
te supernorum infimatum querit bonapercipere. & haec non ideo sustentat
onem humane fragilitatis. sed ad redundantiam libere uoluptatis. haec est
enim quod ait. ut in concupiscentis uis consumatis adulteri. Nescitis quia
amicia huius mundi inimicae do. Adulteros recte nuncupat. quos de-
licto amote sapientiae caelestis ad unplexus potius amicitiae mundi alit esse de-
flos increpat. Quos conditor contemto mammonae magis seruire
cernebat. Dixerat quidem supra de ap^ost^ol^ois di inimicis. nonne diuites p
potentiam obprimunt uos. & ipsi adtrahunt^o ad iudicia nonne ipsi blas-
phemant bonum nomen quod inuocatum e sup nos. Sed ne illor solor
putatis inimicos esse di qui eum aperte blasphemant. qui fidem eius per-
secuntur in scis. & eos iniquo iudicio condempnat. Ostendit etiam eos esse
di inimicos qui sub fide & confessione nominis mundi in lecebris. & amote
deseruiunt. qui nomen tenus fideles reb. terrenis. caelestia post ponunt.
Qd etiam sequente uersiculo instans inculcat subdens. Quicumq;
enim uoluerit amicus esse seculi huius inimicus di constituetur. Ergo
inimici di omnes amatores mundi. Omnes inquisitores nugarum. Omnes
p^ontent ad eos de quib; dicit. Qm ecce inimici tuidne peribunt. Intent
ecclesias. non intent ecclesias inimici di sunt. Ad tempus possunt florere
sicut foenum. sed ubi iudicii apparuerit. peribunt. & decore uultus eorum
decidit. Aut putatis quia in antea scriptura dicit. Illa uidelicet sc^op
tura quae amalorū societate fideles coercent. ita p moysen loquitur;
Non ibis cum eis foedus nec cum eis eorum. non habitent in terra tua. ne forte
peccata refaciant in me. si serueris di eorum. qd tibi certo erit in scanda-
lum & rursum. non facies opera eorum. sed destrues eos & confringes sta-
tutes eorum. Ad inuidiam concupiscent sps qui habitat in uob. Interrogatiue
per increpationem legendum. quasi dicet. Num quid sps gratiae. quo
signati estis. in die redemptionis. hoc concupiscent. ut inuidetis alter utrū
Non ut q. bonus sps inuidiae uitam in uob. sed malus operatur. Cui simili est

modus locutionis in psalmo; **F**rater non redemit redim & homo. Ita enim
 intelligitur. si nos xpi non redemit quid frater fieri dignatus e per huma
 nitatem num quid alius homo purus nos redimere suffic. Quidam hanc senten
 tiam ita edisser. Ad inuidiam concupiscit sps qui habitat in uobis; Aduersus
 inuidiam concupiscit hoc e inuidia morbum debellari atq; a uestris mentib;
 & sty pari desiderat; Alii de spu hominis dictum intellegunt ut sit sensus
 nolite concupiscere. nolite mundi huius amicitia adherere quia sps mentis ure
 dum terrena concupiscit ad inuidiam q; concupiscit dum ea qua e ipsi adqui
 re concupiscit alios inuidia habet. Maiorem aut dat gratia; maiorem
 dñs dat gratiam: quam amicitia mundi; Quia haec terra bona ad tempus
 & ea cum dolore amittenda tribuit. ille gaudium uitae largitur & etnum.
 Qualib; aut hanc gratiam largiatur. subsequenter exponit:
 propter quod dicitur. dñs superbis resistit humilib; aut dat gratia. Fures
 quidem periuros. luxoriosos. ^{& alios peccatores} qui se contra res. preceptorum suorum pu
 nit dñs; sed specialiter superbis resistere dicitur. Quia nimirum maiori pos
 na pleantur. qui confidunt in uirtute sua. quid diuina potentia & subdi
 penitendo neglegunt. qui quasi sibi ipsi ad saluandu sufficiant auxilia
 supnae gratiae querere deest. At contra humilib; ^{dat} gratia quia qui suo
 rum plagis uitiorum ueris se. medici manib; suppliciter. se subdunt. me
 rito de se de necessitate donare recipiunt; Notandum uerò quod hanc senten
 tiam de superbis & humilib; beatus iacob; de parabolis salamonis iuxta
 antequam translationem quem ammodum & paterus in sua epistola posuit. pro
 quo in nra editione. quae de hebraica ueritate descendit tradit; In lusofer
 ipse deludat & mansuetis dabit gratiam; De ludat aut dñs in lusofer. Juxta
 hoc quod paulus loquitur. de his qui illum in nomine patris sui recipere ueni
 entem recusantes. Antixpm in nomine suo uenientem suscepturi sunt;
 Eo quod dilectionem inquit ueritatis non receperunt ut salui fierent. ideo mittit
 illis dñs operationem erroris ut credant mendacio. De lusofer in lusofer
 cum dicentib; iudas. Si & israhel e descendat nunc de cruce & credimus ei.

Patienter sustinuit donec mortuus ac sepultus. & eorum insultationes
 & ipsam mortem cito resurrectione superaret. Dabit autem mansuetis gratiam
 quia eis qui se humiliter sequuntur & perfectionem boni operis & beate
 per ennitatis donalarit. Ad propinquitate. & ad propinquabit uob;
 Ad propinquate do p humilitatem. eius uestigia secundo. & ad propinqua
 bit uob. per misericordiam. uos de angustis liberando. Non enim regionib;
 quisq; longe e ad o. sed affectib;. Namq; uno commorantes terra loco.
 ut qui uirtutib; studet. & ut quide fluit sordib; uitiorum. unus longe e
 ad o. alius proximum habet dnm. unde & psal mista dicit. Prope e dñs omnib;
 inuocantib; inuocantib; eum in ueritate. Rursuq; longe e a peccatorib;
 salus. Illa utiq; salus cui animus. Dñs illuminatio mea & salus mea. & ipse
 dñs cum nos sibi ad propinquate suadet dicit. Venite ad omnes qui labo
 ratis & onerati estis. & ego reficiam uos. Continuo quia non hoc pedib;
 sed acib; esset implendum demonstrauit cum subdidit. tollite iugum
 meum sup uos. & diserte a me qui amittissum & humilis corde. Emunda
 Emundate manus peccatorum. & purificate cor da duplices animo; hoc est
 ueraciter nos dno ad propinquare operis uidelicet munditia. & cor
 dis simplicitate. Inuocans inquit manib; & mundo corde. hic accipiet be
 nedictione dno & misericordiam. & hoc e dnm ueraciter
 ad propinquate nobis. sua enobis donari & atq; simpliciter querentib;
 dare. scilicet enim sps disciplinae effugiet fictum. & auferet se a cogitatio
 nib; quae sunt sine intellectu. Miseri estote & lugete. & plorate. risus
 uester in luctum conuertatur. & gaudium immero rem humiliamini in con
 spectu di. & exaltabit uos. Nolite inquit locupletare amate & gaudete
 in hoc seculo. sed memores scelerum quae fecistis hoc potius procurate.
 & post breues uitae huius miseriae. paupertatemq; a lamentationem tran
 sitoriam. ad gaudia celestis regni aeterna pertingat. Quae pro locum tem
 porali opprobriisq; p iniquu laborem adquisitis. p p uo mendicetis. luga
 tis. tormenta soluat. Nolite decernere alter utrum fructus mei;

& hoc utrum de tractionis aduenerum linguis mor tiferum respicit. De quo ait
 Ligatur & belligeratis. Quid detrahit fratri & qui iudicat fratrem suum. detrahit ss
 legi & iudicat legem. Detrahit legi quid detrahit fratri. quasi ipsa non recte face ss
 re & quando uidetur de tractionem. dicens p propheta. Detrahentem aduer sur
 proximum suum occulte hunc per sequebar. & in leuita co: non eris criminator & susur
 ro in populo; post & ita intellegi; Quid detrahit fratri legis ^{ius} facienti detrahit
 legi & iudicat legem; quare talia iussa dederit. Verbi gratia precipit lxi dicens;
 nememor eris iniurie ciuium tuorum; qui ergo detrahit fratri & qui iudicat
 fratrem suum. quem uidet pro di amore libenter iniurias suscipere. detrahit
 utiq; legi & iudicat legem. quatenus in iurias obliuisci precipit. Tu aut ^{quis} qui iudicas ss
 proximum; Temeritatem arguit eius qui proximum delectatur iudicare
 nec suis statum fragilitatis ac uitae temporalis incertum perpendere curat.

Et quia non numquam per amutatione dexteras & celsi. hi qui iudicabant prox
 imum. eius quem iudicabant potestate subduntur. Nam numquam ipso supersti
 te rapiuntur demando. Arguit subsequenter & eorum temeritatem. qui cer
 titudine uitae suae nullam ^{habent} habentes de multorum temporum lucro
 animum in futurum distendunt; nam sequit. Ecce quid dicatis hodie aut crastino ss
 ibimus in illam ciuitatem & faciemus ibi quide annum & mercabimur. & lucrum ss
 faciemus; Multa fariam in huius modi disputatione stultitiam in esse notat.
 quod uidelicet & de lucrorum augmento consilium agunt. & semulo tempore uic
 turos arbitrantur. & ubi annum faciunt suae esse potestatis autumant. & in his
 omnib; supni iudicis & anen ad mentem reuocare contempnunt. Quis enim ss
 uitaura uapor. e. ad modicum apparet deinceps & terminabitur. Non enim ait
 quae e uitaura. sed quae e inquit uitaura. qui iusti tunc ueritas uiuere incipiunt
 cum ad huius uitae finem per uenerint. Inimiciaut dnm mox honorati & exalta
 ti fuerint deficientes ut fumus deficient. Non aut putandum e hanc eandem
 esse sententiam quam apud se impu in libro sapientiae dixisse perhibentur.
 quia & nihilo nati sumus & post haec erimus ^{tamquam} tamquam non fuerimus. qm
 fumus afflatus e in narib; nris & sermo scintillae ad commouendum cornum

quia & stincta anima erit corpus. & ipsi diffunditur. tam quam mollis aer. haec enim
 illiratio cinabantur. qui nullam uitam nisi istam ^{esse} sperabant dicentes cum epi
 curo post mortem nihil ^{le. & motu} ipsa nihil. Illud autem beatus iacob; intulit ut doceat quia
 uitae praedarum breuis est in presenti. quod tamen in futuro ^{et eterna} mori sequitur. Iob: illi
 beati ducunt in bonis dies suos. & in puncto ad inferna descendant. Scienti
 igitur bonum facere & non facienti peccatum est illi. Per totum epistolae ^{hunc} textum
 beatus iacob; ostendit quibus quibus scriptis scientiam benefaciendi habeant
 simul & fidem rectam ^{quod} didicerant. Ita & iam alius semagistros fieri posse
 presumere. nec tamen operum perfectionem neque mentis humilitatem neque
 continentiam. adhuc sermones erant ad epti. Unde illos modo inter alia
 increpationis & exhortationis uerba non minimam ^{terram} in eo quod scientem
 bonum facere & non facientem quod nouit. in aius dicit habere peccatum. quia
 illum qui ignoranter delinquit. tamen & sine ille prorsus a reatu liber
 esse possit quia eius errauit. Cum ipsa boni ignorantia non parum sit
 malum. hinc & enim dicitur. seruus qui cognouit uoluntatem domini sui
 & non preparauit. & non fecit secundum uoluntatem eius uapulabit multis.
 Qui autem non cognouit & fecit digna plagis uapulabit paucis.
 Agnunc diuites plorate ululantes immiseris quae aduenient uob;
 Nunc dum tempus acceptabile dum dies est salutaris. Futuras inquit poenarum
 miserias flendo & elemosinas dando uitate. Aurum & argentum ^{urum} eruginabit
 & erugo eorum in testimonium uob erit. Non solum impios & in misericordes
 diuites uisibilis gehennae ignis intormentis & cruciat sed & iam ^{ipsa} diuitiarum
 putrefactarum & inanium memoria quibus facillime possent suas redimere
 nequitas. non minus & ante iudicium ^{post resurrectione} animas eorum ^{et} carnes & uisus. dum
 sibi & ipsis grauer irasci incipiunt quate sua scelera elemosinis abluere noluerunt.
 Denique diuiti illi purpurato erugo pecuniarum in testimonium nequitas
 & augmentum poenarum uer sumerat quando per increpationem abraham audierunt
 Eili recordate quae cepisti bona in uita tua & lazarus similiter mala.
 Possunt & iam nomine carnis ipsa edilitate carnes intellegi quae erugo

pecuniarum sicut ignis manducat. dum animā luxoriosam & extrinsecus sevens
 flammā cruciat. & non minus intus pungens suae tūacie dolor accusat.
 quod in hac uita sepius contingit. ut nonnulli diuitias quib; male utebantur amittant
 perdantq; facultatib; iam sero incipiant. quia eas sine fructu habuerunt
 dolere. ^{quod} & tunc se gemant indigentib;
 sua non dedisse. cum ipsi in gruenti indigentia cogantur mendicare. Thesecus
 24as in nouis simis dieb; Qm̄ neglecta pauperum nuditate uel esurie thes
 auros pecuniae uobis condete gaudete. Jam uob ipsi non praudentes interni
 iudicis iram comulastis. Quae & sine dum aperuit in nouis simis dieb; uincertissima
 restat. id est ubi temporu clum dierum finis adfuerit. Ecce merces operariorum
 quae in suis regionis uras qui fraudatus e duob; clamat. Quanta iniquitas super
 borum qui cum diuitias sufficientes habeant. non solum pauperes passim ueniemes
 suscipere & reficere spernunt sed ipsi quoq; mercenariis uel famulis suis de
 bitam laboris summe cedem reddere nolunt. Quod impietatis uitium beatus iob. secus
 re insinuat cum ait. Si ad uer summe tramea clamat & cum ipsa sulci eius deflent.
 Si fructus eius comediabiq; pecunia & animā agricolarum eius afflexi pro frumento
 oriaur mihi tribulus. & pro ordea spina. & clamor ipsorum in aures dñi sabaoth
 introit. Dñm sabaoth id est dñm exercituum appellat. ad terrorem eorum qui pauperes
 putant nullum habere tutorem. Huc aut loco congruit illud psalmistae; tibi
 enim delicus e pauper pupillo tu eris adiutor. & quod in libro beati iob scriptum e.
 Neq; enim frustra audis dñi & omnipotens singulorum causas intuebitur;
 Epulastis sup terram. neglectis gaudiis celestib; ad que per afflictiones &
 ieiunia uenire poteratis. epulas tantum diligitis carnales quas tanta in futuro famet
 sitis q; sequetur. ut ne una quidem aquae gutta tunc possit celi unde adquiri
 per quam ardens uob lingua parumper refrigeretur. & in luxoris enutritas
 cordaura. Illi in luxoris enutrit ^{cordaura} qui iuxta illum ecclesiastes sermonem
 Non prohibent cor quin omni uoluptate fruatur. & oblectet semhis qua
 praesunt & haec dicunt partem suam sicutantur ipsi laborib; suis nullā de pau
 perum nutrimento uel oblectamen^{to} curam habentes. Indie occisionis addixit.

collis
 dicent
 ut
 sed
 dicit
 tam
 accendi
 ros
 am
 modo
 eo
 peccatum
 s
 parum
 domini
 bic
 uis
 uent
 que
 ne
 in
 am
 it
 er
 in
 omni
 nem
 illor
 intelligi

occidistis iustum non timentem. ¹⁰⁰ Iustum appellat dnm saluatorem. de quo &
beatus promar^{tyr} stephanus. eisdem iudeis loquitur. Quem propheta-
rum non sunt persecuti patres ur̄i & occiderunt eos qui adnuntiabant de aduentu iust.
cuius uos nōne pradicōtes & homicidē fuitis. Appare^t ergo qui abeatur
iacob; illos diuites alloquitur & eo loco quo ait. Agite nunc diuites plorate
ululantes qui in necem dñi contrauerant ^{nece diuile} & nomini eius. quae saluatentur accepe-
rant. De quib; & supra loquitur credentib; non mediuites p̄ potentiam ob-
primunt uos. & ip̄s tra^bunt uos ad iudicia. nonne ip̄s b̄bas phemant bonū nom̄
quo diuocatum ē sup̄ nos; & quā XII tribub; quae sunt in dispersione scri-
bit ^{let} ita fide. monē & opera fidei facere. ut eos & iam qui necdum crediderunt.
ad fidei dominicam simul & fidei opera suadeat conueriti. Reuocans
eos ad memoriam qui ad filium occiderint. & insup̄ quasi nihil malē
fecissent. luxorē sese & auaritiā manciparunt. nec tantum scelus poe-
nitentia & elemosinis emundare curarent. quib; ^{ppne} conuenit quod ait
auaritiā carnes eorum. manducaturam. & quod thesauri sauerint sibi in
in nouissimis dieb; hoc enim in eis propter occasionem ipsius iacobi comple-
tum ēē daruit. cum hierosolimorum ciuitas. immo omnis iudee prouincia
& pugnarēt ac delerēt a romanis. in ultionem uidelicet & dominici
sanguinis & ceterorū quae patiarant scelerum; Patientes igitur fractes est
usq; in aduentum dñi. Postquam sup̄ bos & incedulos increpauerat. rursus
conuertitur ^{ad eos} quitalium improbitate fuerat oppressi. cohortans eos ad pati en-
tiam. & insinuans. quia talium praefurarum finis proximus instet. aut ip̄s
uidelicet raptis. ad dñm fructumq; suae patientiae recipientib; aut perse-
cutorib; eorum potestate p̄sequendi priuatis; Ecce agricola expectat pretiosū
fructum terrae patienter ferens. donec accipiat ⁱⁿ temporēum & serotinū & cetera.
Si ille pro terrae fructu quem expectat. & temporalem sperat prouenit tam
patienter laborat. quanto magis uos pro caelestis fructu mercedis quem per-
pētuo possidete uideatis. Omnia nunc aduersa sustinere debetis; accipietis
enim & uos temporalem fructū. uitam uidelicet animae post mortem.

temporalium

accipietis & serotinum carnis in corruptionem in iudicio uel certe temporaneu.
 in operibus in operibus iustitiae ^{in retributione} serotinum laborum iuxta illud apostoli
 habetis fructum **A**urum in iustificatione finem uero uitae & eternam;
 Nolite in **A**urum in iustificatione finem uero uitae & eternam;
 tur aduersari patiamini & persecutores ur̄i cum maxima scelera fecerint nihil
 ferre uideantur aduersari; Ut non iudicemini; Iudicio uidelicet dam
 nationis. eo qd iudicem iustum quasi inique iudicabitem uituperatis;
 Ecce nudante ianuam ad sitit qui & uobis p̄ em̄i patientiae & aduer
 saris ur̄i p̄nā quam merentur restituit; ^{Aut} Ante ianuam ad sitit
 qui aut proximus ē ad nos cenda om̄a quae gerat; uel cito uenit ad retribuē
 dum & uobis & persecutoribus ur̄i quod singuli meruitis; Exemplum accipite
 fratres. sicut mali & longanimitatis laboris & patientiae p̄ prophetas qui
 locuti sunt in nomine dñi; Uidete inquit qui a prophetae qui tam sci erant
 tam inuenerunt ad delictis; ut di sp̄ per eos sua mysteria loqueretur hominibus;
 sicut malum habuerunt. mor̄ tempore ab infidelibus; ut zacharias. ur̄i.
 & machabei martyres; & in nouo testamento iohannes. stephanus iacob; ze
 bedei. & alii quamplurimi. ne tamen huius modi sicut in gemuerunt. sed
 eum potius longanimitate ^{ferre} uolebant. Alii longos sustinuerunt labores. sed hoc
 patienter. & sine muratione tulere. ut noe in edificatione archae per cen
 tum annos. Moyses in reptione & duca populi per annos xl. Dauid in ex
 ilio sine culpa perperso. Joseph in seruitute fratrum fraude suscepto; Ad utraq; aut̄
 firmum & inimitabile subiunxit exemplum dicens; Job audistis & finem dñi
 uidistis. laborem inquit & patientiam iob. lectione cognouistis. & quia dupli
 catione quae hostis fraude perdidit. dñō miserante recepit; Sicutum quoq;
 dñi in cruce quem longanimitate suscepit. astantes ipsi uidistis. sed & glo
 riam resurrectionis & ascensionis. eius ad celos. euangelicae predicatione didi
 cistis. quia misericors dñs & miserator; ut uel in presenti suo fatemptione
 liberet. & pro constantia fidei. & iam coram hominibus uiuentes glorificet.
 uel post mortem in occulto coronet. & nec sic quidem ab hominibus memoriam

em. de
 phetam
 te de dno
 qui abeat
 ur̄es plone
 mur accip
 entiam d
 ane bonum
 s per fionē
 et d dē
 Reuo can
 il malē
 scelus pot
 uod ut
 rine sibi ur̄i
 bi comple
 rouitaa
 elice d dno
 gatur fracte
 ar. y ur̄is
 eos ad p̄t
 tel. aut ip̄s
 ab; aut p̄t
 expectat p̄t
 roniū d dno
 ouentissim
 edis quom̄
 ebis; accip
 ft mortem

55 quam meruere laudis auferat. Ante omnia autem fratres mei nolite iurare & cetera.
Quia & iuramentum linguae uirus. Ad integrum in suis auditoribus. & ^{auris} desiderat. quid & trahere. alterutrum ueluit. qui iudicat proximum ^{interdixit.}
qui in aduersitatibus. id eundem ingemesce prohibuit. ^{quae sunt}
ipso peccata. addit & iam hoc quod quibusdam leue uideatur. ut iuris quoque.
iurandi consuetudinem tollat. Nam hoc quoque illis. nequaquam parui penden-
dum patet appareat. qui illam domini sententiam sollicite considerant. quae dicitur
56 Omne uerbum otiosum quod locuti fuerint homines. reddent ratio-
nem de eo in die iudicii. Ut non sub iudicio decidatis. ideo inquit uos iura-
tionis culpa conpescio. ne frequenter uera iurando. aliquando & iam in p-
urium decidatis. sed eolongius a per iurandi uicio stetis. quoniam uerbum
de iuramento nisi proxima necessitate uelitis. Sed & ille sub iudicio reatus deci-
dit qui & si nunquam peierat. crebrius tamen quam oportet de iuramento uerum.
Quia nimirum ipsa superflua locutionis otiositate delinquit. offenditque
iudicem. qui & uale uerbum & iuramentum omne ueluit. Trifacit
aliquis uerbum oris & equo animo & psallat. Qui supra impressuris adinuicem
fratres ingemesce prohibuit. Nunc quid. econtra no gerendum sit. ipse
demonstrat. Siquid inquit alicui uestrum. tristitia deprimentis. ab aliis
hominibus. in late forte iniuria ingruerit. uel culpa accedente. uel do-
mestico damno preoccupante. uel alia qualibet ratione uos contristari
contigerit. nequaquam illa hora ad inuicem mormuraturi. & de iudicis
querelas deposituri conueniatis. sed potius ad ecclesiam concurrentes
flexigenibus dominum orate. ut consolationis suae gratiam mittat. ne uos
tristitia seculi quae mortem operatur absorbeat. Ipsa quoque crebra psal-
modia dulcedine. nociuam tristitiae pestem. uro decore pellit.
57 Infirmatur quis in uobis. inducat presbiter ecclesiae & orent super eum si de iuramento constat sic
firmanti consilium. qualiter se a murmurationis stultitia tueatur.
iuxtaque. mo dum uulneris. mo dum ponit & medella. trifacit
precipiens ut ipse pro se oris & psallat. infirmanti autem uel corpore

20
uel fide mandans. ut quum a ioseph suscitauit plagam plurimorum. & ad iu-
rio. & hoc seniorum curam meminere. neq; ad iuniores minusq; doctos. causa
suae in beallitatis referat. ne forte quid per eos allocutionis. aut consili-
nocentis accipiat. & orent inquit super eum unguentes. oleo in nomine dñi. 55
& oratio fidei saluabit infirmum. hoc eapostoli in euangelio fecis legunt.
& nunc ecclesiae consuetudo tenet. ut infirmi oleo consecrato unguantur
apostolis. & oratione comitante sanentur. non solum apostolis sed & innocentijs
papa scribit & iam omni xpianis ut liceat eodem oleo. in suam aut in suo-
rum necessitatem unguendo. quod tamen oleum non nisi ab episcopo. licet & confici.
Nam quod ait oleo in nomine dñi. significat oleum in nomine dñi consecratum
uel certe quod dicitur cum unguant infirmum. nomen dñi super eum inuocare
pariter debent; & si peccatis sit dimittentur ei. Multi propter peccata
inanimata infirmitati aut & iam morte plectuntur corporis. Unde apos-
tolus corinthis quia corp' dñi. indignè percipere soliti erant. ait. Ideo inter-
uos multi infirmi & inbecilles. & dormiunt multi. Si ergo infirmi
in peccatis sint. & haec presbiteris ecclesiae confessi fuerint. & per factum cor-
de ex relinqueat ac emendare sacogerint. dimittentur eis. neq; enim sine
confessione emendationis peccata queunt dimitti. unde recte subiungitur. 55
Confitemini alter utrum peccata uera & contra pro inuicem ut saluemini
In hac aut senten- tu illa debet esse creatio. ut cotidiana leuiusq;
peccata alter utrum coequalib; confiteamur. eorum cotidiana credant
orationes saluari; Porro grauioris in mundiciam iuxta legem sacerdoti pan-
damus atq; eius arbitrium qualitate. & quanto tempore iusserit purificari. cuius
Multum enim ualeat deprecatio iusti assidua: helias. homo erat simi-
lis nob passibilis. & oratione orauit. ut non plueret super terram. & non pluit
annis sex & menses sex. decenter asstruit & exemplo quantum depre-
catio iusti ualeat assidua. cum helias tantum una oratione orando. tam
longo tempore caelos contempnerit. terris imbres auerterit. fructus
mortuilib; negauerit. & rursum ubi uoluit. ubi tempus esse per spexit.

ubi longam inediae tunc correxit super. & gentis idolatriae ad penitentiam uocauit inflat.
una solū modo oratione orauerit & fructus atq; aquas quas negauerat terris.
refrauerit. Sic enim sequitur. Et rursū orauit & caelū dedit pluuiam. & terra
dedit fructum suum; semel ergo & prius & post modum orauit. & hoc uis helias
acta impetrauit quantum ^{aut} & frequens plurimorum oratio iustorum.
sed ne trepidare nra fragilitas reputans se prophetae tanto qui curru igneo
rapuerit ad celos. similia facere non posse. Consulto beatus iacob; de eius orati
one locutus. ita inchoauit. helias homo erat similis nobis passibilis. homo naq;
erat tam & in ulli hominū uir uice secundus similis nobis origine carnis. pas
sibilis ut nos. & mentis fragilitate. & carnis; nam quia carne fragilis esset
apud se crepta nam uiduam. uicum querendo monstrauit. quia mente quoq;
passibilis fuerit. ostendit. cum post redditas terris aquas. & tunc totam
prophetae & sacerdotis idolatriae unius mulierculae minis. per desertum diffugerit.
Quanta aut sit meriti apud dnm pro infirmantibus orate. eosq; sua peccata con
fiterentur ad amissionem reuocare sospitatem subdendo manifestatur. Erat et mei
si quis & uobis errauerit auertite & conuerterit quis eum uerberet & ^{apud dnm eius}
saluabitur a morte. Quia enim in superioribus huius epistolae partibus lin
guam a maligna uelosa locutione opur tunc in fine. quid maxime loqui debe
mus ostenditur. Jubemur itaq; orate & pallete dno. quoniam aliquibus
pulsamur aduersis. Item confitemur alterutrum peccata nostra & ora
re pro inuicem ut saluemur. pro sanitate proximorum. non solum temporalis ^{semp}
& aetna quantum possumus impendere curam. Si enim magna mercede se
a morte eripere carnem quandoq; mortuam. quanti est meriti a morte animam
liberare. in caelesti patria sine fine uiceturam. Notandum sane quod quidam
codices habent. saluabitur animam suam. & ambiguo grego ita & iam recte in
terpreari potest. & reuera qui errantem corrigit. sibi & ipsi pro curae
caelestis gaudia ampliora conquirat. Saluabitur inquit animam eius
a morte. & cooperit multitudinem peccatorum. qui peccatorem ab errore con
uertit. & eius peccata per hanc conuersionem ab aspectu iudicis suppo

4
fitione uitae melioris abscondit. & sua quoq; in quib; cumq; offendit errata.
ab inuita eius qui omnia uideat proximum curando contigit. Juxta illud psalmista
Beati quorum remissae sunt iniquitates & quorum tecta sunt peccata, non obliuiscit.
haec hortans beatus iacob; qui superius ait. Nolite plures magistri fieri fratres mei;
Ibi namq; in per factos impropria actione. magisterii officio. quod ipse iactantiam quae
rebat subiecit. hic uero instructos & omni parte. quid erga salutem proximorum. per amorem
fraternitatis agere debeant edocet. quod enim hic doctor faceperhibetur.
hoc alio loco caritas facere memoratur. dicente beato apostolo petro. qui a caritas
operit multitudinem peccatorum. Nec praeter eundem quod haec errantis con
uersio. non solum loquendo. sed plerumq; & iam bene agendo perficitur;
Nam si quis & iam lingua tacentis proximis exempla bonae actionis ostendit. eosq; ad
imitanda quae neglexerant. elemosinae. uel hospitalitatis. uel aliorum
operum uirtutum conuertit. officium profecto doctoris & sequitur. ac pro eius
quem corripuit saluatione fratris. certam a pio iudice mercedem consequitur;

EXPLICIT LIBER EXPOSITIONIS IN EPISTOLA IACOBI

APOSTOLI IN EPISTOLA BEATI PETRI APOSTOLI

Petrus apostolus ihu xpi. electus aduenis dispersionis ponti. galaciae. cappa
donae. asi. & bithyniae; aduenae latine grece proseliti dicuntur. quo
nomine appellabant iudei. eos qui de gentibus nati in dm credere. & circum
cisione accepta iudaico more iuxta di legem. uitam ducere uoluerunt. De
quorum numero fuerit quidam eorum. qui in sco pente cor tes. quo apostoli spm scm
in ignis uisione perceper. ad predicationem eorum xpo crediderunt. dicente
scriptura. quod iudei quoq; & proseliti aduerserit. electos aduenas dicit. quide
gentilitate ad agnitionem. ac susceptionem diuinae legis. ac perceptis sacra
mentis legalibus. ad acceptiorem gratiae fidei puenire meruerunt; Unde
scilicet hieronimus de his loquens ait. qui a petrus post episcopatum antiochenis
ecclesiae & predicationem dispersionis. eorum quide circum sione crediderunt